

Asia: VN/17391/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Pankki- ja tilitietoihin liittyvä lausuntopalaute:

Huomioiden hallintolakiin perustuva viranomaisen selvitysvelvollisuus ja asian ratkaisupakko, KT pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitoksella on riittävät mahdollisuudet hankkia asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot. Kuitenkin erityistä huomiota tulisi kiinnittää yksityisyyden suojaan.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan Kansaneläkelaitokselle oikeutta tehdä tilitietoja koskevia kyselyjä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Esitysluonnoksen mukaan Kansaneläke-laitoksen tekemät rahalaitostiedustelut tehtäisiin sähköpostin sijaan yksilöidyillä pyynnöillä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Henkilötietojen suojan näkökulmasta ja rekisteröidyn oikeuksien kannalta pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä merkitsisi esitys-luonnoksen mukaan valvotumpaa ja tietoturvallisempaa järjestelmää nykytilaan verrattuna. KT pitää tätä kannatettavana.

Esitysluonnoksen mukaan tilitapahtumatiedot voivat sisältää arkaluonteisia tietoja, minkä vuoksi toimeentulotukiasioissa näihin pääsyyn sisältyisi ylimääräisenä ennakollisena kontrollina etuuden hakijan kielto-oikeus. Esitysluonnos ei laajentaisi tilitapahtumatietojen käsittelyä Kansaneläkelaitoksessa, vaan parantaisi niiden tietoturvaa. Esitysluonnoksen mukaan hakija valitsisi tilitapahtumatietojen toimittamisen tavan jokaisen hakemuksen sekä mahdollisen päätöksen korjaamista koskevan tilanteen ja takaisinperinnän yhteydessä. Esitysluonnoksessa todetaan, että Kansaneläkelaitoksen tulisi informoida ja ohjeistaa hakijaa hakemisen yhteydessä eri vaihtoehtoista sekä myös niiden seurauksista. KT ehdottaa, että kielto-oikeudesta informoiminen lisättäisiin toimeentulotuesta annetun lain 18 a §:n 7 momenttiin, jossa säädetään 4-6 momenteissa tarkoitetun pyynnön esittämisen informoinnista. Esimerkiksi seuraavasti:

” Ennen 4–6 momenteissa tarkoitetun pyynnön esittämistä hakijalle on annettava siitä tieto. Hakijaa on informoitava 5 momentin oikeudesta kieltää tietojen pyytäminen, tietojen toimittamisen vaihtoehtoista ja niiden seurauksista.”

KT:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksen perusteluissa olisi syytä tarkentaa sitä, että kiello-oikeus ei koskisi 4 ja 6 momentissa mainittuja tilanteita, mikäli näin on tarkoitettu.

Edellä mainitut kommentit liittyvät myös esitysluonnoksen ehdotuksiin koskien asumistukea.

Matkakorvauksiin (Kela-taksit) liittyvä lausuntopalaute:

-

Toimeentulotuessa huomioitavia laskuja koskevaan Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuteen liittyvä lausuntopalaute:

-

Toimeentulotuen hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuuteen liittyvä lausuntopalaute:

-

Lääkärinlausuntoja- ja todistuksia koskevan tiedonsaantioikeuden tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksen tulisi voida saada etuushakemuksen liitteeksi tarkoitetut lääkärinlausunnot Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta. Esitysluonnoksen mukaan Kanta tehostaa tiedonvaihtoa terveydenhuollon ja viranomaisten välillä ja tietojen välittäminen Kannan avulla on tietoturvallista ja nopeaa. Välitys edellyttää, että viranomaisella on lakiin perustuva oikeus saada tiedot käyttöönsä. Esitysluonnoksessa todetaan, että tällä hetkellä lääkärinlausunnot tulevat Kansaneläkelaitokselle montaa erilaista toimituskanavaa pitkin, mikä on haasteellista myös työnantajan näkökulmasta. mm. hallinnollisen taakan ja lisäkustannusten kannalta. Esitysluonnoksessa todetaan, että mikäli työnantajien ei tarvitsisi lähettää lääkärintodistuksia enää Kansaneläkelaitokselle, syntyisi tästä Kansaneläkelaitoksen arvioiden mukaan työnantajille kokonaisuudessaan yhteensä yli miljoonan euron säästöt. Lisäksi työnantajan rooli työntekijän etuusasiassa selkeytyisi, kun työnantaja toimittaisi Kansaneläkelaitokselle vain etuushakemuksen. Työnantajille tulisi esitysluonnoksen mukaan taloudellista säästöä myös siitä, että työterveyshuollon palvelujen tuottajat eivät enää veloittaisi työnantajilta maksuja todistusten välittämisestä Kansaneläke-laitokselle. KT kannattaa ehdotusta siitä, että Kansaneläkelaitos saisi etuushakemuksen liitteeksi tarkoitetut lääkärinlausunnot Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta.

KT nostaa kuitenkin esiin kysymyksen siitä, miten arkaluonteiset terveydentilatiedot poikkeavat esitysluonnoksessa arkaluonteisiksi määritellyistä tilitapahtumatiedoista ja niiden saamisesta järjestelmän kautta? Tilitapahtumatietojen osalta etuuden hakijalla on oikeus kieltää pyyntö (pois lukien väärinkäytökset), mutta terveydentilatietojen osalta tätä samaa oikeutta ei esitysluonnoksen

mukaan olisi hankittaessa tiedot Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta. Poikkeaman perustelu olisi KT:n näkemyksen mukaan hyvä vähintään arvioida esitysluonnoksessa.

Muihin toteuttamisvaihtoehtoihin liittyvä lausuntopalaute:

-

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

-

Muu lausuntopalaute:

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

KT pitää hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita kannatettavina. Esityksellä tavoitellaan sosiaaliturvaetuuksien virheellisten maksujen ja väärinkäytösten vähentämistä. Tavoitteena on myös hallinnollisen taakan vähentäminen, asioinnin sujuvoittaminen sekä julkisen talouden säästö. Esitysluonnoksella edistettäisiin myös henkilötietojen sähköistä ja turvallista käsittelyä. KT pitää erityisen tärkeänä, että henkilötietojen sujuvaa käsittelyä edistetään huomioiden tietosuoja ja henkilötietojen turvallinen käsittely.

Laasio Susanna

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT - Minna Salli työmarkkinajuristi